

Gab se je tedaj zavedel v svojem strahu, in vsa odrevenelost ga je mahoma minula. Spustil se je v tek in zdrvel naprej po poti. Ozrl se ni niti za trenutek. Ves je bil v misli, da mu je medved za petami. Ustavil se je šele, ko je pribežal do divje vode, ki se je penila in hrumela sredi skalnatega jarka. Tedaj se je ozrl in videl, da medveda ni nikjer. Globoko se je oddahnil, pa sedel na ploščnat kamen kraj vode. Z rokavom si je obrisal pot s čela in sopel kakor meh... »O, strah, ta strah!« je šepetal. »Kako sem se zgrozil te nemarne zverine! Čisto sem mislil, da me bo... Pa me vendarle ni... Čudno, da me ni pograbila! Ali pa sem ji le jaz ubežal in ni mogla tako hitro za menoj?... Bojim se jaz takega-le kožuha izstradanega! Ali nisem vrgel sredi vasi kamen vanj?«

Gab si je zmel ves zadovoljen roke, z glavo je kimal in se je muzal, veselo muzal. V svojem velikem veselju se je nazadnje celó na glas zasmeljal.

Francka Župančič:

Kako je našla dušica pokoj.

(Pravljica.)

(Konec.)

Vesela bojazen je tedaj spreletela dušico: Najde li znabiti tu svoje domovje — človeka brez duše —? Tiho se je vzdignila, se privila tesno k pastirčku in mu zašepetala: »Če iščeš dušico, tukaj sem in rada ostanem pri tebi.« — Pastirček se je prestrašil, zrl naokrog, a dušice ni mogel zapaziti. Kdo je pač videl dušo z zemskimi očmi? — A čul je njen glasek in čutil, da ni več sam v samoti. In čimdalje je prisluškoval šepetu, tem več usmiljenja je občutil do uboge dušice. Naposled je sklenil, da ji poskrbi bivališče. Sam je ni mogel sprejeti, ker je imel že svojo dušo, in še prav posebne vrste. Čeravno je namreč imela njegova duša svoj dom, vendar se je le čutila osamljeno. Hrepenela je po neki neznani tujini, po neki sorodni duši, ki je morala bivati nekje, ki je pa deček ni poznal, a si je je želel z vso močjo. Je-li prišla res zdaj k njemu? — Tega si ni vedel povedati. A vnaprej sta živela pastirček in uboga dušica skupaj na osamljeni trati. Drug drugega sta tolažila. Pastirček ni bil več tako zapuščen, in dušica je imela počitek. Tako se je polagoma

pomirilo njeno hrepenenje po domu in pastirčkova želja po tujini. Čeravno pastirček ni videl svoje tovarišice, je vendarle čutil njeno bližino in bil srečen. Vso svojo čudno dušo ji je razkril in ji potožil vse, kar mu je polnilo srce. Uboga dušica ga je umela predobro in ga tolažila ljubko. Ščasoma sta bila oba zadovoljna in srečna. In če sta si za dne zaupala docela svoje najgloblje misli, se je vsanjala na večer uboga dušica tako globoko domov v raj, da se je zazdela pastirčku v snu kot ljubko bitje, ki je iz daljine prispelo k njemu. — V naslednjem jutru sta bila potem oba bolj tiha in sanjava, in nobeden ni razumel, kako je mogel živeti nekoč brez drugega — ter kaka bi bila njiju ločitev?

Kaj pa se je zgodilo s cvetom, ko mu je ušla dušica tako nepremišljeno? Ko je stopil nekega dne spet angel življenja k drevesu duš, je oni cvet malce odprl svojo čašo solnčku. Tedaj ga je angel utrgal in nesel na zemljo. Vedel pa ni, da je cvet nem in brez duše.

V kraljevi palači je bila ravno tedaj rojena drobna kraljična in v njeno zibelko je položil angel nevidno cvet brez dušice. Tako se je zgodilo, da je kraljična imela vse, česar je pozelela — in še več — le enega in najboljšega ni imela: duše!

Spočetka se res ni poznala ta pomanjkljivost na njej. Deklica je ljubko rastla. Šele po letih se je razvidelo, da je drugačna, kot so drugi otroci. Ni se mogla smejati nikoli od srca, ne žalovati, ne mило plakati. Ravnodušno je živela vse dni brez posebnega veselja ali boli in se neizmerno dolgočasila.

To je žalilo otrokove starše. Toda zaman — nihče ni vedel pomoči. Saj nihče ni vedel, česa manjka deklici.

V podstrešni izbi starega gradu je bivala tedaj stara žena. Ta je živela dalj časa kot drugi ljudje, je več videla, več trpela kot vsi drugi. Ona edina je spoznala in izprevidela, česa manjka deklici. Nekoč je dejala tiho sama pri sebi: »Tako mlada, tako lepa in kraljična! Gorje ji, ker ji manjka duše!«

Dekletce je pa imelo izvrsten sluh. Slišalo je starkine besede, a ni dalo opaziti, da je čulo in umelo, ker ni hotelo biti pomilovano. Doma pa je vseeno vprašalo svojo mamico: »Kaj je to: duša? Zakaj je nimam jaz?«

Kraljica se je ustrašila in pomislila. Potem je dela žalostno: »Hvali Boga, če je nimaš. Mnogi jo imajo in jo brezmiselno pogubé. Jaz sem svojo že zdavnaj izjokala.«

A ta odgovor ni zadovoljil deklice. Odslej se je vedno izpraševala: »Kaj je duša?« —

Nihče pa ji tega ni vedel raztolmačiti, ali pa ji iz tega ali onega vzroka niso hoteli povedati, kar so vedeli. Dovolj! Deklica ni dobila povoljnega odgovora. In čim dalje je bila v negotovosti, tembolj je postajala radovedna. Lotil se je je nenavaden nemir, in ni se več ob premišljevanju toliko dolgočasila. Naposled je pa vendarle sklenila, da premaga svoj ponos in vpraša starko, ki jo je nekoč pomilovala: »Kaj pa je duša?«

In glej, dobila je odgovor. Starka je dolgo zrla deklici v oči in potem je rekla: »Duša je najdražje, kar ima človek. Je del nebes samih na svetu. Kar živi v tebi, kar se raduje in veseli v tebi, kar toži in plaka — to je duša! Kar vzbuja v tebi radost in srečo, kar te pogloblja v žalosti in ti izvablja solze — to je duša. Utrip srca in navdušenost — povzročča duša. Kar te uči sočustvovati z bridkostjo drugih in te sili k ljubezni do vseh ljudi — to je duša!«

»Toda vsega tega jaz nimam in ne poznam!« je zaklicala začudena deklica.

»Ravno zato, ker nimaš duše,« ji je odgovorila starka.

»Jaz pa hočem dušo!« je zaječala deklica. »Zakaj je pa nimam?«

»To ve Bog,« ji je odgovorila starka. »Morda si jo pa izgubila? Potem jo moraš iskati!«

To je bilo lahko rečeno, a težko storjeno. Nikjer ni bilo dobiti duše za kraljično. Po vsej deželi je bilo razklicano in plačilo je bilo obljubljeno onemu, ki bi prodal svojo dušo. Pri vsem povpraševanju se je pa ocenjala tudi vrednost duše. Naenkrat je spoznal vsakdo, da je duša, ker ima le eno, nekaj dragocenega, nenadomestljivega in neprecenljivega. Skratka: čim dalje, tem težje je bilo izpolniti željo kraljične, in čim dalje, tem žalostnejša je postajala deklica.

Nekega dne pa, ko so se spet vrnili razposlani sli brez duše, je sklenila deklica drzen sklep: »V tujini si hočem sama poiskati duše. Kolika radost, če se vrnem z dušo, in osrečena bom!«

V neki noči, ko je vse snivalo v gradu, je ubežala deklica in šla iz dežele. Začela se je zanjo trudapolna pot: iz kraja v kraj, nizdol, navzgor, po solčni vročini in v viharjih. Mnogokrat se je onemogla zgrudila. Rada bi se bila vrnila, a sramovala se je — ker še vedno ni našla duše. Kjerkoli je namreč vprašala, povsod so jo zavrnil. Nekateri so se ji smejali in ji rekali: »Neumnica!« Drugi so bili sirovi z njo, in le malo njih jo je tolažilo. Duše pa ji le ni mogel ali ni hotel dati nihče.

Čim dalje je potovala, tem bolj se ji je kvarilo lepo oblačilce. Zlato kronico je bila že zdavnaj izgubila z glave, črevlji so ji bili raztrgani in nožice dostikrat okrvavljene od potov, trnja in kamenja. Če pa jo je zapuščal pogum, se je spomnila besed starke: »Duša je najdražje, kar ima človek. Je del nebes samih na svetu« — in dekličino hrepenenje po duši je rastlo vedno bolj in jo podžigalo kakor neugasljiv ogenj ter ji dajalo istočasno moči, da je prenašala vse trpljenje. A vseeno je postajala vedno bolj izmučena in od dne do dne bolj boječa. Dospela je naposled do rdečecvetne trate, na kateri sta živela pastirček in ona dušica. Tam je deklica onemogla in že mislila, da mora umreti. Utrujeno glavico je naslonila na deblo stare vrbe, sklenila ročice in zrla k nebu, koder je ravno vzšla večernica, tolažeče in ljubko migljajoča.

»Oj, da moram umreti, preden sem našla svojo dušo!« je vzdihnila deklica. A ravno v tem treenutku je šel mimo pastirček s svojo čredo. Ob njegovi strani pa je nevidno plula uboga dušica.

Pastirček je uzrl deklico — in deklica je zagledala njega... Istočasno se je začul vzklík: »Moje domovje — jaz sem našla svoj dom!« To je zašepetala uboga dušica — in bilo je topot zadnjikrat, da je čul pastirček njen glas.

Vrgel je od sebe svojo ovčarsko palico, hitel k deklici, pokleknil pred njo, ji zrl v začudene, vprašujoče oči, rekoč: »Si li prišla vendar, zaželjena duša! Zdaj te ne pustim več od sebe!«

Tedaj je postalo deklici kar čudno prijetno. Nepoznano čuvstvo jo je navdalo, srce ji je utripalo burneje, in bilo ji je, kot da je po dolgi blodnji dospela v pravo domovanje.

»Duša je najdražje, kar ima človek. Je del nebes samih na svetu!« ji je nenadoma prišlo na misel in zaznala je zdaj, da je našla svojo dušo. Občutila je srečo in radost, smehljala se je in plakala je od veselja. Oklenila se je pastirčka in šepetala presrečna: »Hvala bodi nebu, našla sem svojo dušo!«

Tako sta postala srečna pastirček in kraljična — in uboga dušica je našla svoj pokoj.

Gorski:

Zanimive pripovedi profesorja Silvestra.

8. Potovanje na luno.*

 pet smo stali pred vilo profesorja Silvestra. Na vsak sestanek nas je prišlo več. Tudi taki so prihajali, ki v šoli niso kazali posebnega veselja za nauke učiteljev.

Odprla so se vrata profesorjeve vile. Pa — kaj to? Namesto postrežnice — kot ponavadi — je stal pred vežnim pragom profesor sam. Roč ključev je držal v rokah. Prijazno nas je povabil, naj gremo za njim, in s svojo sivo glavo se nam je še priklonil in rekel:

»Otroci! Danes bo pa nekaj posebnega. Ne bomo ostali spodaj v sobi. Pojdite enkrat z menoj v moj stolp. Tam boste videli čudne stvari. Pa pazite, da se kdo ne pobije na stopnicah!«

Profesor se je zasuknil in krenil skozi vežo po strmih stopnicah v stolp. Tudi mi smo jo ropotaje ubrali za njim. Vsak je hotel biti prvi, zato ni bilo nič čudnega, če je nastala gneča in krik na temnih stopnicah. Profesor je bil skoro primoran, da nam je zažugal:

»Otroci, če bo pa tako, se bomo pa rajši vrnili...« Vžgal je svojo električno žepno svetiljko, in mi smo utihnili... Tudi je vzel iz žepa velik ključ in odprl z njim s pločevino obita vrata v stolp.

Vstopil je, mi smo se pa tiho — kot je hotel — zvrstili okrog njega v podstrešnem stolpu.

* Glej pripoved 6. in 7. v letniku 1925.